

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus

KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymisvaatimuksista

Annettu Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Työ- ja elinkeinoministeriön päätöksen mukaisesti säädetään 13 päivänä huhtikuuta 2007 annetun tilintarkastuslain (459/2007) 30 ja 31 §:n nojalla:

1 luku

KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymistä koskevat vaatimukset

1 §

KHT- ja HTM-tutkintoon hyväksyminen

KHT-tutkintoon hyväksytään hakija, joka täyttää tilintarkastuslain (459/2007) 30 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut edellytykset ja jolla on tämän asetuksen 2 luvun mukaiset opinnot sekä 3 luvussa tarkoitettu käytännön kokemus.

HTM-tutkintoon hyväksytään hakija, joka täyttää tilintarkastuslain 31 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetut edellytykset ja jolla on tämän asetuksen 2 luvun mukaiset opinnot sekä 3 luvussa tarkoitettu käytännön kokemus.

KHT- ja HTM-tutkinnon sekä kelpoisuuskokeen sisällöstä säädetään 4 luvussa.

2 luku

Opintoja koskevat vaatimukset

2 §

Yleistä

KHT- ja HTM-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakija on suorittanut yliopistolaissa (645/1997) tarkoitetussa yliopistossa tai ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaisessa ammattikorkeakou-

lussa opinnot laskentatoimessa, oikeustieteessä ja muissa oppiaineissa 3—5 §:n mukaisesti.

Poikkeuksista opintoja koskeviin vaatimuksiin säädetään 6 ja 7 §:ssä.

3 §

Tilintarkastuksen ja laskentatoimen opinnot

KHT-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 60 opintopisteen tai 40 opintoviikon laajuiset tilintarkastuksen ja laskentatoimen opinnot, jotka käsittävät ainakin seuraavat aihealueet:

1) tilintarkastusta koskeva sääntely ja hyvä tilintarkastustapa;

2) kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskeva sääntely, hyvä kirjanpitoa ja tilinpäätöksen analysointi;

3) johdon laskentatoimi;

4) sisäinen valvonta.

HTM-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 52 opintopisteen tai 35 opintoviikon laajuiset tilintarkastuksen ja laskentatoimen opinnot 1 momentissa edellytetyllä tavalla.

4 §

Oikeustieteen opinnot

KHT-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 30 opintopisteen tai 20 opintoviikon laajuiset oikeustieteen opinnot, jotka käsittävät ainakin seuraavat aihealueet:

1) eri yhteisömuotoja ja arvopaperimarkkinoita koskeva sääntely;

2) yritysverotus, ennakoperintä, arvonlisäverotus ja verotusmenettely;

3) kauppa- ja varallisuus oikeus sekä maksukyvyttömyys- ja työlainsäädäntö.

HTM-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 22 opintopisteen tai 15 opintoviikon laajuiset oikeustieteen opinnot 1 momentissa edellytetyllä tavalla.

5 §

Muut opinnot

KHT- ja HTM-tutkintoon hyväksymisen edellytyksenä on, että hakijalla on vähintään 22 opintopisteen tai 15 opintoviikon laajuiset kauppa- ja taloustieteelliset yleisopinnot, jotka käsittävät ainakin seuraavat asiakokonaisuudet:

- 1) liiketaloustiede ja kansantaloustiede;
- 2) yritysrahoitus ja rahoitusmarkkinat;
- 3) talousmatematiikka ja tilastotiede;
- 4) tietotekniikka ja tietojärjestelmät.

6 §

Hakijan hyväksi luettavat muut opinnot

Tässä luvussa tarkoitettujen opintojen lisäksi hakijan hyväksi voidaan lukea muita vastaavia opintoja korkeakoulussa Suomessa tai muussa maassa, jos ne laajuudeltaan ja sisällöltään vastaavat 3—5 §:ssä tarkoitettuja opintoja.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta päättää KHT-tilintarkastajaksi hyväksymistä hakevan opintojen hyväksi lukemisesta ja kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta HTM-tilintarkastajaksi hyväksymistä hakevan opintojen hyväksi lukemisesta.

7 §

Opintojen korvaaminen lisätehtävillä

Tilintarkastuslain 30 §:n 4 momentissa tarkoitettu KHT-tilintarkastajan hyväksymistä hakeva ja tilintarkastuslain 31 §:n 4 momentissa tarkoitettu HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakeva voi korvata osan 3—5 §:ssä tarkoitetuista opinnoista KHT- tai HTM-tutkinnon yhteydessä suoritettavilla lisätehtävillä.

KHT-tilintarkastajan hyväksymistä hakeva voi korvata lisätehtävillä enintään yhdeksän opintopistettä tai kuusi opintoviikkoa tilintarkastuksen ja laskentatoimen opintoja, yhdeksän opintopistettä tai kuusi opintoviikkoa oikeustieteen opintoja ja kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa muita opintoja.

HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakeva voi korvata lisätehtävillä enintään kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa tilintarkastuksen ja laskentatoimen opintoja, kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa oikeustieteen opintoja ja kuusi opintopistettä tai neljä opintoviikkoa muita opintoja.

8 §

Vaatimusten täyttymisen osoittaminen

KHT- tai HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakevan tulee osoittaa, että hän täyttää tässä asetuksessa tarkoitettujen opintovaatimukset esittämällä korkeakoulun antaman todistuksen hakijan suorittamien opintojen sisällöstä, laajuudesta ja ajankohdasta sekä siitä, että hakijan opinnot vastaavat tämän luvun mukaisia opintovaatimuksia.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta voi erityisestä syystä hyväksyä hakijan KHT-tutkintoon ja kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta HTM-tutkintoon, vaikka hakijalla ei ole 1 momentissa tarkoitettua todistusta, jos hakijan antaman selvityksen perusteella suoritettujen opintojen laajuudeltaan ja sisällöltään vastaavat tämän luvun mukaisia opintovaatimuksia.

3 luku

Käytännön kokemusta koskevat vaatimukset

9 §

Yleistä

KHT- tai HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakevalla on oltava tilintarkastuslain 30 §:n 1 momentin 6 kohdassa tai 31 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu vähintään kolmen vuoden käytännön kokemus tilintarkastuksen ja laskentatoimen tehtävistä 10 tai 11 §:n mukaisesti.

KHT-tutkintoon hyväksytään 10 ja 11 §:n estämättä hakija, jolla on tilintarkastuslain 30 §:n 4 momentissa tarkoitettu vähintään viidentoista vuoden kokemus vaativista laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävistä 12 §:n mukaisesti. HTM-tutkintoon hyväksytään 10 ja 11 §:n estämättä hakija, jolla on tilintarkastuslain 31 §:n 4 momentissa tarkoitettu vähintään viidentoista vuoden kokemus ammattimaisista laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävistä 13 §:n mukaisesti. Hakijalla, jolla on vähintään seitsemän vuoden kokemus 12 tai 13 §:n mukaisista tehtävistä, on lisäksi oltava 10 tai 11 §:ssä tarkoitettu käytännön kokemus.

10 §

Riittävä tilintarkastuksen ja laskentatoimen kokemus

KHT- tai HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakevalla on oltava käytännön kokemusta kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettun kirjanpitovelvollisen yhteisön tai säätiön taikka näitä vastaavan ulkomaisen yhteisön tai säätiön tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten tilintarkastuksesta taikka vastaavien taloudellisten laskelmien tarkastamisesta.

Käytännön kokemuksesta vähintään kaksi vuotta tulee olla saatu:

1) KHT- tai HTM-tilintarkastajan ohjauksessa;

2) muussa Euroopan talousalueen valtiossa hyväksytyin tilintarkastajan ohjauksessa;

3) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2006/43/EY (*tilintarkastusdirektiivi*) säädettyä vastaavat vaatimukset täyttävän hyväksytyin tilintarkastajan ohjauksessa muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, kuitenkin enintään kaksi vuotta vaadittavasta kolmesta vuodesta;

4) HTM-tilintarkastajana; tai

5) julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettuna JHTT-tilintarkastajana tilintarkastuslain 7 §:ssä tarkoitettussa tehtävässä.

Myös osa-aikainen kokemus luetaan hakijan hyväksi, jos se vastaa kestoltaan vähintään kolmen vuoden päätoimista työskentelyä tässä pykälässä tarkoitetuissa tehtävissä.

11 §

Muu hyväksi luettava käytännön kokemus

Edellä 10 §:n estämättä enintään yksi vuosi käytännön kokemuksesta voi koostua myös kokemuksesta:

1) JHTT-tilintarkastajana valtion liikelaitoksessa, kunnan liikelaitoksessa tai muussa vastaavassa julkisyhteisössä; tai

2) kirjanpitolaissa tarkoitettun konsernin sisäisenä tarkastajana.

12 §

Poikkeuksellinen hyväksyminen KHT-tutkintoon

Tilintarkastuslain 30 §:n 4 momentissa tarkoitettuina vaativina laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävinä pidetään toimimista päätoimisesti toimitusjohtajan, toimitusjohtajan sijaisen, talousjohtajan, sisäisen tarkastuksen päällikön tehtävässä tai muussa vastaavassa tehtävässä:

1) julkisen kaupankäynnin kohteena olevassa yhteisössä;

2) muussa tilintarkastuslain 5 §:ssä tarkoitettussa yhteisössä tai säätiössä; taikka

3) konsernin emoyrityksessä, jos konsernissa täyttyy vähintään kaksi tilintarkastuslain 5 §:ssä mainituista kolmesta edellytyksestä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna kokemuksena pidetään myös toimimista JHTT-tilintarkastajana.

13 §

Poikkeuksellinen hyväksyminen HTM-tutkintoon

Tilintarkastuslain 31 §:n 4 momentissa tarkoitettuina ammattimaisina laskentatoimen, rahoituksen ja oikeustieteen tehtävinä pidetään toimimista päätoimisesti liiketoimintaa harjoittavan yhteisön tai säätiön toimitusjohtajana, toimitusjohtajan sijaisena, talousjohtajana, sisäisenä tarkastajana tai muussa vastaavassa tehtävässä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna kokemuksena pidetään myös toimimista JHTT-tilintarkastajana.

4 luku

KHT- ja HTM-tutkintoa sekä kelpoisuuskoetta koskevat vaatimukset

14 §

KHT- ja HTM-tutkinnon rakenne

KHT- ja HTM-tutkinto jakautuvat kahteen osaan, jotka ovat:

1) hyvä tilintarkastustapa ja hyvä kirjanpito (1-osa) sekä

2) tilintarkastuskertomus ja tilintarkastajan muu raportointi (2-osa).

Tutkinnon molemmat osat on suoritettava hyväksytysti.

15 §

KHT- ja HTM-tutkinnon sisältö ja laajuus

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta päättää KHT- ja HTM-tutkinnon sisällöstä ja laajuudesta. Tutkintotehtävät laaditaan tilintarkastuksen näkökulmasta.

KHT- ja HTM-tutkinnon 1-osa sisältää tehtäviä seuraavista aihealueista:

1) kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskeva sääntely ja hyvä kirjanpitotapa;

2) tilintarkastusta koskeva sääntely ja hyvä tilintarkastustapa;

3) sisäinen valvonta ja riskienhallinta;

4) eri yhteisömuotoja koskeva sääntely;

5) tilintarkastukseen liittyvä muu sääntely.

KHT- ja HTM-tutkinnon 2-osa sisältää tehtäviä tilintarkastuskertomuksen ja muiden tilintarkastajan lausuntojen tai todistusten laatimisesta sekä näiden edellyttämistä tarkastustoimenpiteistä.

KHT- ja HTM-tutkinnon tehtävät liittyvät hakijan valmiuksiin hoitaa itsenäisesti kirjanpitovelvollista yhteisöä ja säätiötä sekä konsernia koskevia tilintarkastustehtäviä. KHT-tutkinnon tehtävät liittyvät lisäksi hakijan valmiuksiin hoitaa itsenäisesti vaativia julkisen kaupankäynnin kohteena olevaa yhteisöä ja sen konsernia koskevia tilintarkastustehtäviä.

KHT-tutkintoon osallistuva HTM-tutkinnon suorittanut henkilö suorittaa tutkinnon 1-osan aihealueita käsittelevän Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan määräämän täydennysosan sekä tutkinnon 2-osan. Täydennysosa voi laajuudeltaan olla enintään puolet KHT-tutkinnon 1-osan laajuudesta. HTM-tutkintoon osallistuva JHTT-tutkinnon suorittanut henkilö suorittaa tutkinnon 1-osan.

16 §

KHT- ja HTM-tutkinnon yhteydessä suoritettavat lisätehtävät

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta päättää 7 §:ssä tarkoitettujen lisätehtävien sisällöstä ja laajuudesta.

Lisätehtävien sisällön ja laajuuden tulee vastata niillä korvattavien opintojen sisältöä ja laajuutta.

17 §

Kelpoisuusko

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta päättää tilintarkastuslain 30 §:n 5 momentissa ja 31 §:n 5 momentissa tarkoitetun kelpoisuuskokeen sisällöstä ja laajuudesta.

Kelpoisuusko

18 §

KHT- ja HTM-tutkinnon sekä kelpoisuusko-
keen järjestäminen

Tutkinnot ja kelpoisuusko

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta päättää tutkintojen sekä kelpoisuusko-

19 §

Vastausten arvostelu

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta vahvistaa KHT- ja HTM-tutkinnon sekä lisätehtävien ja kelpoisuusko-

Jos tutkintosuoritusta ei hyväksytä kokonaisuudessaan, yhden osan suoritus on voimassa osasuorituksen hyväksymisvuotta seuraavan viidennen kalenterivuoden loppuun.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta julkistaa arvosteluperusteet sen jälkeen, kun tutkintovastausten arvostelu on vahvistettu.

5 luku

Hyväksymismenettelyä koskevat vaatimukset

20 §

Hyväksymishakemus

KHT- ja HTM-tilintarkastajan hyväksymistä koskeva kirjallinen hakemus on jätettävä Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan vahvistamalla tavalla viimeistään lautakunnan määräämänä päivänä.

21 §

Vaatimusten täyttymisen ajankohta

Asetuksen 2 luvussa tarkoitettuina opintoina otetaan KHT- ja HTM-tutkintoon hyväksyttäessä huomioon hakijan KHT- ja HTM-tutkinnon järjestämisaikajankohdan mennessä suorittamat opinnot.

Asetuksen 3 luvussa tarkoitettuna käytännön kokemuksena otetaan huomioon hakijan KHT- ja HTM-tutkinnon järjestämisaikajankohdan mennessä saama käytännön kokemus. Kokemus on oltava pääosin viimeisen kymmenen vuoden ajalta.

22 §

Ennakkotieto

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta antaa hakemuksesta KHT-tilintarkastajan hyväksymistä hakevalle ennakkotiedon siitä, täytyvätkö hyväksymisen edellytykset hakijan esittämien tietojen perusteella. Vastaavasti kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta antaa ennakkotiedon HTM-tilintarkastajan hyväksymistä hakevalle.

6 luku

Tilintarkastajan vakuutus

23 §

KHT-tilintarkastajan vakuutus

KHT-tilintarkastajaksi hyväksytyn henkilön on annettava tuomioistuimelle seuraava KHT-tilintarkastajan vakuutus: ”Minä N.N. lupaan kunniani ja omantuntoni kautta rehellisesti, riippumattomasti ja tunnollisesti suorittaa hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kaikki ne tehtävät, jotka minulla on KHT-tilintarkastajana, olla luvatta ilmaisematta, mitä tässä toimessa minulle uskotaan tai mitä siinä muutoin olen saanut tietooni sekä muutoinkin noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja hyvää tilintarkastustapaa sekä niitä säännöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat KHT-tilintarkastajia.”

24 §

HTM-tilintarkastajan vakuutus

HTM-tilintarkastajaksi hyväksytyn henkilön on annettava tuomioistuimelle seuraava HTM-tilintarkastajan vakuutus: ”Minä N.N. lupaan kunniani ja omantuntoni kautta rehellisesti, riippumattomasti ja tunnollisesti suorittaa hyvää tilintarkastustapaa noudattaen kaikki ne tehtävät, jotka minulla on HTM-tilintarkastajana, olla luvatta ilmaisematta, mitä tässä toimessa minulle uskotaan tai mitä siinä muutoin olen saanut tietooni sekä muutoinkin noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja hyvää tilintarkastustapaa sekä niitä säännöksiä ja määräyksiä, jotka koskevat HTM-tilintarkastajia.”

7 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

25 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008. Tätä asetusta sovelletaan en-

simmäisen kerran hyväksyttäessä hakijoita vuoden 2008 KHT- ja HTM-tutkintoihin ja vuonna 2008 järjestettäviin kelpoisuuskokeisiin.

Tällä asetuksella kumotaan

1) KHT- ja HTM-tutkintoihin vaadittavista opinnoista 23 päivänä joulukuuta 1996 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (1325/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

2) KHT- ja HTM-tutkintoihin vaadittavasta käytännön kokemuksesta 4 päivänä huhtikuuta 1995 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (519/1995) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen;

3) KHT- ja HTM-tutkintojen sisällöstä 13 päivänä joulukuuta 1995 annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (1477/1995).

26 §

Siirtymäsäännökset

Tämän asetuksen 2 luvussa tarkoitetuista opintoja koskevista vaatimuksista voidaan poiketa hyväksyttäessä hakijoita vuosina 2008—2012 järjestettäviin KHT- ja HTM-tutkintoihin, jos hakijalla on tutkinnon järjestämisaikajaksolla mennessä 25 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainitun päätöksen 1—8 §:ssä tarkoitettut opinnot.

Tämän asetuksen 3 luvussa tarkoitetuista käytännön kokemuksesta koskevista vaatimuksista voidaan poiketa hyväksyttäessä hakijoita vuosina 2008—2012 järjestettäviin KHT- ja HTM-tutkintoihin, jos hakijalla on tutkinnon järjestämisaikajaksolla mennessä 25 §:n 2 momentin 2 kohdassa mainitussa päätöksessä tarkoitettu käytännön kokemus. Päätöksen 5 §:n 2 momentin estämättä sovelletaan, mitä tämän asetuksen 19 §:n 2 momentissa säädetään osasuorituksen voimassaolosta.

Tämän asetuksen 10 ja 11 §:ssä tarkoitetuista käytännön kokemuksen sisältöä koskevista vaatimuksista voidaan poiketa hyväksyttäessä hakijoita vuosina 2008—2012 järjestettäviin KHT- ja HTM-tutkintoihin, jos hakija on toiminut JHTT-tilintarkastajana kumotun tilintarkastuslain (936/1994)

14 §:ssä tai voimassa olevan tilintarkastuslain 57 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tehtävässä vähintään kolme vuotta.

Jos hakijan tutkintosuoritusta ei ole tämän asetuksen voimaantullessa kokonaisuudes-

saan hyväksytty 25 §:n 2 momentin 3 kohdassa mainitun päätöksen 5 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, sovelletaan tämän asetuksen 19 §:n 2 momentin säännöksiä osasuorituksen voimassaolosta.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Työministeri *Tarja Cronberg*

Hallitussihteeri Sanna Alakare